

GÖNÜLLÜ TURİZMİNE KAVRAMSAL BİR BAKIŞ

Prof. Dr. Meryem AKOĞLAN KOZAK

Anadolu Üniversitesi

İşletme Fakültesi Konaklama İşletmeciliği Bölümü

E-posta: mkozak@anadolu.edu.tr

Arş. Gör. Gözde TÜRKTARHAN

Anadolu Üniversitesi

Turizm ve Otel İşletmeciliği Yüksekokulu

E-posta: gturktarhan@anadolu.edu.tr

Öz

Yeni bir alternatif turizm türü olan gönüllü turizmi, gönüllü hizmet temeline dayanmaktadır. Gönüllü turizminin odak noktasını, turistlerin bir destinasyonda turizm aktivitelerine katılmalarının yanı sıra, bölgenin ve bölgedeki yerel halkın kalkınmasını sağlayan faaliyetlere katılmaları oluşturmaktadır. Gönüllü turizmi, üst düzey gelire sahip turistlere hitap etmektedir. Bu çalışmada, gönüllü turizmi ile ilgili çalışmalara ve uygulama örneklerine dayanarak, kavramla ilgili mevcut durumun ortaya koyulması ve gençlik kuruluşları aracılığıyla nasıl geliştirilebileceğine ilişkin öneriler sunulması amaçlanmıştır. Bu gençlik kuruluşlarından bazıları uluslararası staj programları, kültürel değişim organizasyonları, çalışma kampı programları, teknik ve profesyonel yardım gruplarıdır. Çalışmada, ilgili kavramsal çalışmalar yanında, gönüllü turizmi faaliyetleri gerçekleştiren sivil toplum örgütlerinin ve gençlik kuruluşlarının internet siteleri de incelenmiştir. Sonuç olarak, gönüllü turizminin kavramsal olarak üzerinde çalışılan bir konu olduğu ancak yaygın bir uygulama alanı olmadığı görülmüştür. Gönüllü turizminin Türkiye’de geliştirilebilmesi için Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın ve Yüksek Öğretim Kurumu’nun desteğinin alınması, yurtdışında yaşayan Türk vatandaşları ile işbirliği içinde olunması ve afet bölgelerinin gönüllü turizmi ile iyileştirilmesi gibi öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: gönüllü turizmi, gençlik kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, turizm

Jel Kodu:L83, L31

Abstract

Volunteer tourism, which is a new type of alternative tourism, is based on a volunteer service. The focus of volunteer tourism is not only attending to ordinary tourism activities but also attending to the volunteer activities which conduces to development of natives and regions. Volunteer tourism is for tourists with high income level. In this study, it has been aimed that to reveal the current situation of volunteer tourism and to make suggestions on how to improve the volunteer tourism by youth organizations based upon the practices and papers of volunteer tourism. Some of these youth organizations is international internship programmes, cultural exchange organizations, workcamps programs, technical and proffessional aid groups. On the study, besides the conceptual work, the websites of youth organizations and nongovermental organizations that perform volunteer tourism activities has been examined. As a result, it is revealed that volunteer tourism is a conceptual subject but not a common practice field. This paper suggests that it is possible to improve volunteer tourism practices in Turkey by *The Ministry of Culture and Tourism* and *The Council of Higher Education's* support and to develop the cooperation with the Turkish citizens who lives in abroad. In addition, it is suggested that it is possible to re-build disaster area by the practices of volunteer tourism.

Key words: volunteer tourism, youth organizations, nongovermental organizations, tourism.

Jel code: L83, L31

Giriş

Gönüllü turizmi; boş vakit değerlendirme, günlük iş hayatından uzaklaşma gibi itici sebepler yanında; tatmin olma, iç huzuru sağlama gibi amaçlarla gerçekleştirilen bir turizm çeşididir. Bu turizm çeşidinin çıkış noktası, ev sahibi halkın öncelikli olarak sosyal ve ekonomik yönden gelişmesine katkı sağlamaktır. Gönüllü turizmi de diğer sosyal sorumluluk faaliyetleri gibi genellikle aracı kurumlar tarafından organize edilmektedir. Bireysel olarak düzenlendiğinde iki yıl, aracı kurumlar tarafından düzenlendiğinde ise en fazla sekiz aylık bir süre zarfında gerçekleşmektedir. Gönüllü turizminin temelinde, turistlerin yerel halkın günlük yaşantısına katılması, yerel halkın bu turizm türünden faydalanması, gönüllü turizmi programının vizyonunun hem turist hem de yerel halk tarafından benimsenmesi vardır (Collins ve diğerleri, 2001).

Dünyanın bazı bölgelerinde, bireylerin gelir düzeylerinin artması ve kendilerini gerçekleştirme düzeyine yaklaşmaları ile birlikte, kitle turizmi talep doygunluğu seviyesine ulaşmaktadır. Bu noktada, turistlerin, katıldıkları turizm aktivitesinde manevi tatmin yaşama istekleri ön plana çıkmaktadır. Bu durumdan dolayı gönüllü turizmi, genel olarak üst düzey gelire sahip olan turistlere yöneliktir.

Küresel turizm pazarındaki büyüme hızı son 10 yıl içerisinde artan ve yılda ortalama 1,6 milyon turist katıldığı gönüllü turizmine (Tourism Research and Marketing, 2008), Türk uyruklu çok fazla turist katılmadığı ve gönüllü turizmine ulusal alanyazında da çok fazla yer verilmediği görülmüştür.

Yeni bir alternatif olan gönüllü turizmi ile ilgili çalışmalar ve uygulamalar incelenerek, kavramla ilgili mevcut durumun ortaya konulması ve bu turizm türünün gençlik kuruluşları aracılığıyla nasıl geliştirilebileceğine ilişkin öneriler sunulması amaçlanmıştır.

Gönüllülük ve Gönüllü Turizmi

İngiltere'deki Ulusal Gönüllülük Merkezi, gönüllülüğü kâr amacı gütmeyen ve bireyin kendi yakın çevresi dışında yer alan bir birey, topluluk ya da çevre için fayda sağlamak üzere maddi bir karşılık almadan yaptığı aktiviteler olarak tanımlamıştır (Smith, Rochester ve Hedley, 1995). Gönüllü Hizmet Kuruluşları Derneği (AVSO)'nin yaptığı tanıma göre, gönüllülük kavramı, kamu yararı için çalışmayı amaç edinen bir aktivitedir. Genel olarak 6-18 ay arası süren, katılımcıların kendilerini kişisel olarak sosyal yardıma adadıkları, bir toplumda mevcut olan problemlere ya da potansiyel problemlere çözüm üretebilmek için genellikle sivil toplum örgütleri tarafından organize edilen aktiviteler gönüllülük olarak adlandırılmaktadır (AVSO, 2010). Bir diğer tanıma göre, gönüllülük kavramı resmi veya gayri resmi, tam zamanlı ya da yarı zamanlı, ülke içinde veya ülke dışında, bireyin finansal kazanç sağlama amacı ve şahsi yarar elde etme endişesi gütmeksizin, toplulukların ya da bireylerin sosyal ve çevresel gelişimlerini sağlamak için katıldığı aktiviteler toplamıdır (Global Volunteer Tourism Guide, 2009). Stebbins ve Graham (2004), gönüllülüğün, din ve sınıf kümelerinin arasına yerleştirilerek kilisenin aristokrasi ile olan bağlantısının ve fedakârlığın bir manifestosu olarak ortaya çıktığını savunmuşlardır.

Gönüllü turizmi ile ilgili tanımlar incelendiğinde, *gönüllülük* ve *seyahat etme* kavramlarının gönüllü turizminin temel bileşenleri olduğu görülür. Zamanı ve geliri başkalarına yardım etmek için kullanmaya ve hayırseverlik temeline dayandırılan gönüllü turizminin, seyahat

kavramı ile birleşiminin, aslında yeni bir yaklaşım olmadığını öne süren bazı araştırma raporları vardır (Tourism Research and Marketing, 2008). Bu araştırma raporlarında, gönüllü hizmet amacıyla hazırlanan seyahat planının eski zamanlarda doktorlar, tıbbi yardımcıları, misyonerler, gezginler, denizciler tarafından gerçekleştirildiği savunulmaktadır. Stoddart ve Rogerson (2004)'a göre, gönüllü turizmi, Post-Fordist dönemin turizmdeki yansımasıdır.

Gönüllü turizmi, katılımcıların tatil programlarını bir bölgedeki insanlara yardım etme doğrultusunda hazırladıkları, gittikleri destinasyonda bir binanın ya da bölgenin restorasyonu, çevre düzenlemeleri gibi etkinliklere katılmalarıdır (Wearing, 2001). Bazı araştırmacılara (McGehee ve Santos, 2005) göre giderek popüler hale gelen gönüllü turizmi, ortak bir amaç kapsamında bazı değerlere sahip çıkma amacıyla gerçekleştirildiği için katılımcıların ve ev sahibi halkın hayatını etkilemektedir.

Gönüllü turizmi geleneksel turizm türlerinin aksine, kamu ve özel sektör kuruluşlarının gönüllülük faaliyetleri kapsamında ortak hareket etmesini içermektedir. Gönüllü turizmi bu bakımdan incelendiğinde, turizm faaliyetlerinde ev sahibi bölgenin sosyal, fiziksel ve ekonomik şartlarının iyileştirilmesinde turistlerin yer alması ve bu iyileştirme sürecinde kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum örgütlerinin sektörler arası işbirliğinin sağlandığı turizm türüdür (Lamoureux, 2009).

Gönüllü turizmi kavramı dünya genelinde koruma fonları ve projeleri üzerinde çalışmak için gönüllü olan ve sürdürülebilir bir toplumsal kalkınma, seyahat, ekolojik restorasyon gibi konularda görev alma amacıyla gerçekleştirilen turizm faaliyetidir (Wearing, 2004). Maddi kazanç sağlama amacı gütmeyen ve diğer insanlara yardım etme temeline dayanan gönüllü turizmi faaliyetlerini (Van Til, 1979), uygulama süresi bakımından uzun dönemli ve kısa dönemli olarak ayırmak mümkündür. Uzun dönemli gönüllü turizm faaliyetleri iki yıla kadar olan, kısa dönemli gönüllü turizm faaliyetleri ise 8 aya kadar olan bir dönemi kapsamaktadır (Tourism Research and Marketing, 2008).

Gönüllü turist, bir bölgeye gidip orada yerel halkın tarım, taşıma, inşa etme gibi günlük işlerine yardımcı olan *çalışan turist* kavramı ile karıştırılmamalıdır. Çalışan turistler, destinasyonlara gitmeleri için aracı şirketler tarafından ücretlendirilmektedir. Gönüllü turistler ise gittikleri destinasyonda katıldıkları gönüllülük faaliyetleri için ücret almadıkları gibi bu aktivitelere katılabilmek için belirli bir ücret ödemektedirler (Ellis, 2003). Gönüllü turistlerin bu aktivitelere katılmak için ödedikleri miktarın, aynı destinasyona gönüllü turizmi dışında

turizm amaçlı gidebilmeleri için ödeyecekleri ücretten çok daha fazla olduğu söylenmektedir (Wearing, 2001).

Gönüllü turizmi faaliyetleri çeşitli şekillerde düzenlenmektedir. Uluslararası staj programları, kültürel değişim organizasyonları, çalışma kampı programları, teknik ve profesyonel yardım grupları bunlardan bazılarıdır (Tourism Research and Marketing, 2008).

Gönüllü turizm faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi için gönderen kurum, ev sahibi kurum ve hizmet kurumu olmak üzere üç kurumun rol alması gerekmektedir. AVSO (2010)'a göre *gönderen kurum*, turistin kendi ülkesinden ayrılmadan önce ev sahibi ülkede yapılacak /verilecek eğitim ile ilgili hazırlıkları yürütmek, turisti destinasyonla ilgili eğitmek, destinasyonda yapılacak gönüllü aktivitelerle ve her iki dil ve kültürle ilgili bilgilendirmekle yükümlü olan uluslararası kurumdur. Bunun yanı sıra, gönderen kurum destinasyonda turistin konaklaması ve yiyecek içecek hizmetlerinin, sigorta hizmetinin proje boyunca sağlanmasından da sorumludur. *Ev sahibi kurum*, gönderen kurumun turistin ülkesinde turist için yaptığı hizmetleri ev sahibi ülkede yapmakla yükümlü olan kurumdur. Gönderen kurum tarafından yönetilebileceği gibi, başka bir kuruluş tarafından ya da ev sahibi ülkedeki bir kuruluş tarafından da yönetilebilmektedir. *Hizmet kurumu* ise turistin destinasyondaki şartlarını iyileştiren, organize eden ve uluslararası gönüllüleri destekleyen, kâr amacı güden veya gütmeyen bir uluslararası kuruluştur (Wight, 1993'ten akt. Tomazos ve Butler, 2009a).

Gönüllü Turizminin Gelişimi

Gönüllü turizminin bir alternatif turizm türü olduğunu ortaya koyan ilk araştırmacı Wearing (2001)'dir. Wearing ve Grabowski (2011), gönüllü turizminin toplum ve çevre için çalışılması ve gönüllü faaliyetlere katılım temeline dayandığı için sürdürülebilir turizm kapsamında geliştiğini belirtmişlerdir. Bu turizm çeşidinin temelinde gönüllülük olduğu için aslında oldukça eskiye dayanan bir uygulamadır. Gönüllü turistlerin, yurt dışına sağlık, eğitim, manevi hizmet sağlamak gibi amaçlarla çeşitli dini ve sağlık kuruluşları aracılığıyla gönderilmesi şeklinde aslında yüzyıllardır var olduğunu savunan araştırmalar mevcuttur (Tourism Research and Marketing, 2008). Bu uygulama 1900'lerin başında Avustralya Yurtdışı Gönüllüleri ve Birleşik Devletler Barış Gücü gibi kuruluşların kurulmasıyla daha organize bir hal almaya başlamıştır. Birinci Dünya Savaşı'nın Avrupa'da sefalet ve yıkımı ortaya çıkarması ve sıradan insanlar üzerindeki olumsuz psikolojik etkileri gönüllü turizminin doğmasına neden olmuştur (Tomazos ve Butler, 2009a). İkinci Dünya Savaşı sonrasında da,

1950’li yıllarda bazı hükümetlerin desteği ile gönüllü etkinlik kuruluşlarının sayılarında artış gözlenmiştir.

Kitle turizminin olumsuz etkilerine karşı ortaya çıkan eleştiri ve tepkilerin, özellikle 20. yy’ ın ikinci yarısından sonra artmasıyla birlikte, gönüllü turizminin temelini oluşturan alternatif turizm türleri ortaya çıkmıştır. Cousins (2007), İngiltere’den çevre koruma amaçlı tatillerin uluslararası alanda ilk olarak 1980’lerde gerçekleştiğini ve artan bir hızda gerçekleşmeye devam ettiğini belirtmiştir. 1990’lı yıllarda turistlerin edindikleri tatil deneyimleri ile kişisel yaşamlarını zenginleştirmeyi amaçlayan kurumların sayısında büyük bir artış gerçekleşmiştir (Tourism Research and Marketing, 2008). Bu artış 21.yy. başlarında da devam etmiştir. Sivil toplum kuruluşlarının gönüllülük faaliyetleri ve kâr amacı gütmeyen kuruluşların projeleri bu artışı sağlayan etmenlerdendir. Gönüllü turizmi uygulamaları Avrupalı gönüllü ve hayırsever girişimciler tarafından başladığı için Avrupalıların bu durumda bir katalizör görevi gördüğünü söylemek mümkündür (Tomazos ve Butler, 2009b).

Doğal afetler ve toplumda yaşanan büyük sosyal krizler, o bölgede gönüllü turizmi faaliyetlerini artırmaktadır. 26 Aralık 2004 yılında Hint Okyanusu’nda meydana gelen ve birçok insanın ölümüne, bölgede zaten düşük olan yaşam kalitesinin daha da düşmesine yol açan *Tsunami felaketi* sonucu, 2005 yılı boyunca bölgeye düzenlenen gönüllü turizm faaliyetlerinin artış gösterdiği tespit edilmiştir (Bartham, 2006). Günümüzde dünya genelinde, ticari olarak başarı göstermiş olan kitlesele paket turlara, paket içeriği ve süre bakımından benzerlik gösteren ve aynı zamanda turistlere gönüllü deneyimler sunan büyük bir pazar bulunmaktadır (Brown ve Morrison, 2003).

Gönüllü Turizm Örnekleri

Dünya genelindeki gönüllü turizm faaliyetleri incelendiğinde, çeşitli ülkelerde gerçekleştirilen ve o ülkelerin doğal kaynakları, jeolojik konumu, halkın yaşam seviyesi gibi etkenlere bağlı olarak düzenlenen çeşitli faaliyetler tespit edilmiştir. Örneğin, vahşi yaşamın korunması, halka açık bir park inşası, sokak çocuklarını topluma kazandırma çalışmaları ve doğal kaynakların araştırılması gibi (Tourism Research and Marketing, 2008).

Gönüllü turizmüne katılan turistler gönüllülük faaliyetlerinin yanı sıra, destinasyonda dalış yapmak, dağa tırmanmak, tarihi bölgeleri gezmek, alışveriş yapmak gibi turistik aktivitelere de katılmaktadırlar. Bu turizm türünün devamlılığının sağlanabilmesi ve bu turizm türüne olan talebin artırılması açısından, etkinliklerin gençlik kuruluşları aracılığıyla yürütülmesi

tercih edilebilecek alternatif bir yoldur. Katmandu'da dağa tırmanmak, Kosta Rika'da su yolu kazmak, Ekvador'da dalış yapmak gibi fiziksel güç isteyen ve genç yaş grubuna yönelik aktiviteler düzenleyen bazı gençlik kuruluşları bulunmaktadır. Tablo 1, farklı kuruluşların gönüllülük faaliyetleri hakkında bilgi vermektedir.

Tablo 1. Gönüllü Turizm Faaliyetleri Gerçekleştiren Gençlik Kuruluşları

Kuruluşun ismi	Merkezi	İnternet adresi	Faaliyet gösterilen destinasyon	Gerçekleştirilen faaliyetler
Canada World Youth	Kanada	http://canadaworldyouth.cwy-jem.com/	Avustralya'nın bazı bölgeleri, Mali	Yaşam şartlarının ve kadın haklarının iyileştirilmesi Kadınların toplumun kalkınmasında rol almasının sağlanması
Inter Cultural Youth Exchange	İngiltere	http://www.icye.org.uk/	Uganda, Bolivya, Meksika, Honduras, Brezilya	İnsan hakları ve kadın hakları konusunda eğitim vermek HIV ve AIDS' ten korunma yöntemleri hakkında bilgi vermek
International Cultural Youth Exchange	Almanya	http://www.icye.org/	Kolombiya, Hindistan, Gana, Kenya, Kosta Rika, Meksika	Sokak çocuklarını topluma kazandırmak AIDS hakkında gençleri bilgilendirmek Çevre koruma eğitimleri vermek
Religious Youth Services	ABD	http://www.religiousyouthservice.org/	Hindistan, Nepal, Sri Lanka, Baltık Ülkeleri	İlkokul inşa etmek Evsizler için barınak yapımı
Students Partnership Worldwide	İngiltere	www.spw.org	Uganda, Tanzanya, Güney Afrika, Nepal, Hindistan	Çevre koruması ile ilgili yerel halkı bilgilendirmek Tıbbi destek sağlamak Hijyen konusunda gençleri bilgilendirmek
Suas Educational Development	İrlanda	www.suas.ie	Hindistan, Kenya	Kadın haklarının korunması İlkokul inşası
World Teach	ABD	www.worldteach.org	Kosta Rika, Kolombiya, Panama, Tanzanya, Ekvador	İngilizce öğretmek Öğrencilere matematik ve fen bilimleri öğretmek Evsizlere barınak yapımı
Working Abroad	ABD	www.workingabroad.com	Karayipler, Namibiya, Botsvana, Peru, Kosta Rika, Brezilya, Kenya, Hindistan	Deniz kaplumbağalarının, çöl fillerinin, çitaların, Watamu kaplumbağasının, Amazon havzasının, yağmur ormanlarının korunması
World Youth International	Avustralya	http://www.worldyouth.org.au/	Nepal, Kenya, Peru, Kamboçya	Okul inşası, sokak çocukları için barınma evleri yapılması
Volunteer Action for Peace	Belçika	http://www.vap.org.uk/	Bolivya, Ekvador, İtalya, Türkiye, Hong Kong, Rusya, Tanzanya, Tayland	Bitki örtüsünü korumak, İngilizce öğretmek, gençlere liderlik yeteneği kazandırmak, tarımda iyileştirmeler yapmak
Youth Challenge International	Kanada	www.yci.org	Kosta Rika, Gana, Guatemala, Guyana, Nikaragua, Tanzanya, Uganda	Yağmur ormanlarını korumak, AIDS ve korunma yolları ile ilgili bilgi vermek, tıbbi yardım sağlamak, kahve ve süt üretimi ile ilgili bilgilendirmek
Youth with a Mission	ABD	www.ywam.org	Asya, Orta doğu, Afrika, Pasifik, Amerika	AIDS ve korunma yolları hakkında bilgi vermek, kadın haklarının korunması, sokak çocuklarına yardım etmek, çocuklara eğitim vermek

Kaynak: Kuruluş isimleri Tourism Research and Marketing (2008)'den uyarlanmıştır.

Tablo 1’de görüldüğü gibi bir destinasyonda gönüllü faaliyetler düzenlemek için öncelikli olarak gençleri teşvik etmeyi amaçlayan 12 tane kuruluş tespit edilmiştir. Bu kuruluşların bazıları, genç yaş grubunda 18-25 yaş grubunu değerlendirirken, bazıları 18-30 yaş grubunu değerlendirmektedir. Bu farkın gönüllü turistlerin ülkelerindeki ortalama işe başlama yaşından ve üniversiteyi bitirme döneminden kaynaklandığı düşünülmektedir. Belirtilen kuruluşların faaliyet alanları incelendiğinde gönüllü turizm faaliyetlerini en geniş bölgede gerçekleştiren *Volunteer Action for Peace* ve *Youth with a Mission* kuruluşları olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu durumun sebebinin, bu kuruluşların dünyanın farklı bölgelerinde çeşitli seyahat acentaları ile anlaşmalar sağlamış olmalarından ve gönüllü turizm faaliyetlerini sadece tek bir merkezden yürütmüyor olmalarından kaynaklandığını söylemek mümkündür.

Değerlendirme ve Sonuç

Gönüllü turizmi, toplumlararası katı bakışı yumuşatan, bakış açısını değiştiren, sadece turistin değil ev sahibi bölgenin de olumlu yönde değişmesini ve gelişmesini sağlayan bir turizm çeşididir. Bugün, gönüllü turizmi, dünya genelinde çeşitli bölgelerde farklı uygulamalarla gerçekleştirilmektedir. Yapılan araştırmalar, en sık karşılaşılan gönüllü turizm faaliyetinin, bir destinasyonda gençlere ya da çocuklara İngilizce öğretimi olduğunu göstermektedir. Bu durum, İngilizce öğretiminin, az gelişmiş ülkeler yanında, gelişmekte olan ülkelerde de talep edilen bir hareketlilik alanı olmasına bağlanabilir. İngilizce öğretiminin dışında, AIDS ve AIDS’ ten korunma yolları hakkında bilinçlendirme çalışmaları, insan hakları, çocuk hakları ve kadın hakları konusunda eğitim verilmesi gibi faaliyetler de bu kapsamda öne çıkan uygulamalardır. Türkiye’de de gönüllü turizminin gelişiminde, yurtdışında yaşayan Türk vatandaşlarının özellikle dil öğretimi etkinliklerinde aktif rol almalarının mümkün olduğu söylenebilir. Almanya, Fransa, Belçika gibi Türk nüfusunun yoğun olduğu Avrupa ülkelerindeki Türk vatandaşlarının Türkiye ziyaretlerinde öğrencilere Almanca, Fransızca ve Felemenkçe öğretilmeleri bu kapsamda desteklenen görüşler arasındadır. Bu vesileyle, Türkiye’deki gönüllü turizmde aktif rol almaları sağlanacaktır.

Gönüllü turizmi katılımcılarının, önümüzdeki birkaç yıl içinde ağırlıklı olarak genç gönüllü turistlerden oluşacağı, bu turizm türüne olan talebi genç yaş grubunda yer alan turistlerin belirleyeceği yapılan bazı çalışmalarla ortaya konmuştur. Buradan yola çıkarak, zaman içinde gönüllü turizminin gençlik turizmi ile ilişkilendirileceği, üst düzey gelire sahip yetişkinlerin kendini gerçekleştirme ve insanlara yardım etme güdülerini ile ortaya çıkmış bir alternatif turizm türü olan gönüllü turizminin, bir süre sonra gençlik turizmi çerçevesinde

şekilleneceğini söylemek mümkündür. Gençlik kuruluşları, üniversitelerdeki öğrenci kulüpleri ve sivil toplum kuruluşları aracılığıyla Türkiye’de gönüllü turizmine katılımın artırılması ve bazı destinasyonların bu kulüpler ve kuruluşlar aracılığıyla gelişiminin sağlanması mümkün olacaktır. Bu kapsamda, üniversitelerdeki öğrenci kulüplerinin ve gençlik kuruluşlarının gönüllü turizmine aktif katılımlarının sağlanabilmesi için Yüksek Öğretim Kurumu’nun veya Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın üniversitelerde *Genç Elçiler Kulübü* oluşturarak öncülük etmesi yararlı olacaktır.

Yaşanan doğal afetlerin, sosyal krizlerin ve toplumsal karmaşaların o bölgedeki gönüllü turizm aktivitelerini artırdığı görülmüştür. Çok yakın geçmişte (23 Ekim 2011) Van’ın Tabanlı Köyü’nde gerçekleşen deprem felaketinin yarattığı yıkımların giderilmesi için gönüllü turizmi bir araç olabilir. Bazı gençlik kuruluşlarının bir bölgedeki inşaat faaliyetlerine ya da eğitim faaliyetlerine yoğunlaştığı tespit edilmiştir. Bu doğrultuda, deprem felaketi sonucu hasar gören köylerin tekrar inşa edilmesi amacıyla Türkiye’deki gençlik kuruluşlarının ve üniversitelerdeki öğrenci kulüplerinin örgütlenmesi son derece önemlidir. Doğal afet yaşanan bölgelerin yanı sıra, doğal afet yaşanmayan fakat restorasyon çalışmasına ihtiyaç duyulan köylerin ve tarihi binaların da gönüllü turizmi aracılığıyla turizme kazandırılması mümkündür.

Zihinsel ve bedensel engellilerin topluma kazandırılmasında da gönüllü turizminden yararlanılabilir. Sivil toplum kuruluşları ya da üniversitelerdeki öğrenci toplulukları tarafından oluşturulacak çalışma grupları, zihinsel ya da bedensel engelli çocukları ya da yetişkinleri turizm faaliyetlerine turist olarak hatta çalışan olarak katılmalarını sağlayarak gönüllü turizme ivme kazandırabilirler. Ayrıca, az gelişmiş ülkelerde, çocuklara verilecek olan drama dersleri ile bölgedeki çocukların hem özgüven kazanmaları hem de iletişim becerilerinin gelişmesi sağlanabilir. Bu amaçla, yüksek gelire sahip üyelerden oluşan Rotary Kulübü, Rotaract Kulübü gibi kulüplerle işbirlikleri yapılması önerilebilir.

Çevresel kaygıların bazı büyük ölçekli işletmeler tarafından dikkate alınması, gönüllü turizmeye olan katılımın artmasını ve çevre düzenlemelerine daha fazla bütçe ayrılmasını sağlamaktadır. Az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere faaliyet gösteren büyük ölçekli işletmelerin, doğal kaynakların azalmasını ve çevre kirliliğini önemseme politikaları, hem işletme çalışanları hem de yerel halk açısından bir farkındalık yaratacaktır. Bu farkındalığın, gönüllü turizmi aracılığıyla dünyanın diğer ucunda yer alan bölgelere kadar yardım elini uzatması beklenmektedir. Özellikle, kış döneminde artan barınak ihtiyaçlarının giderilmesine

katkı sağlayacağı düşünölen gönüllü turizmi için yerel yönetimlerde farkındalık oluşturulması, gönüllü turizminin Türkiye'deki uygulamalarının artmasını sağlayacaktır.

Kaynakça

Association of Voluntary Service Organisations, (Çevrimiçi): www.avso.org, Erişim Tarihi: 10.12.2011.

Bartham, P. (2006). *World Volunteer Web*, (Çevrimiçi): <http://www.worldvolunteerweb.org/news-views/viewpoints/doc/volunteer-tourism-the.html>, Erişim Tarihi: 20.12.2011.

Brown, S. ve Morrison, A. (2003). Expanding Volunteer Vacation Participation: An Explanatory Study on the mini-Mission Concept. *Tourism Recreation Research*, 28(3), 73-82.

Collins, J., DeZerega, S., Heckscher, Z., Moore Lappe, F. ve Lappe, A. (2001). *How To Live Your Dream of Volunteering Overseas*. Amerika Birleşik Devletleri: Penguin Group.

Cousins, J. (2007). The Role of UK_Based Conservation Tourism Operators. *Tourism Management*, 28, 1020-1030.

Ellis, C. (2003). Participatory Environmental Research in Tourism: A Global View. *Tourism Recreation Research*, 28 (3), 45-55.

Global Volunteer Tourism Guide, (2009). (Çevrimiçi): <http://www.globalvolunteertourismguide.com/greetings.html>, Erişim Tarihi: 12.12.2011.

Lamoureux, K. M. (2009). *Success Factors of Cross-Sector Volunteer Tourism Partnership Involving U.S. Federal Land Agencies*. Washington: Doktora Tezi.

McGehee, N. G. ve Santos, C. (2005). Social Change, Discoure and Volunteer Tourism. *Annals of Tourism Research*, 760-779.

Poon, A. (1993). *Tourism, Technology and Competitive Strategy*. Wallingford, UK: CABI'den akt. Tomazos, K. ve Butler, R. (2009). Volunteer Tourism: Working on Holiday or Playing at Work), *Tourismos: An International Multidisciplinary Journal of Tourism*, 4(4), 331-349.

Smith, J. D., Rochester, C. ve Hedley, R. (1995). *An Introduction to the Voluntary Sector*. Londra: Routledge.

Stebbins, R. A. ve Graham, M. (2004). *Volunteering As Leisure/Leisure As Volunteering: An International Assessment*. Wallingford: CABI.

Stoddart, H. ve Rogerson, C. M. (2004). Volunteer Tourism: The Case of Habitat for Humanity South Africa. *GeoJournal*, 60, 311-318.

Tomazos, K. ve Butler, R. (2009a). Volunteer Tourism: The New Ecotourism? *Anatolia: An International Journal of Tourism and Hospitality Research*, 20 (1), 196-212.

Tomazos, K. ve Butler, R. (2009b). Volunteer Tourism: Working on Holiday or Playing at Work), *Tourismos: An International Multidisciplinary Journal of Tourism*, 4(4), 331-349.

Tourism Research and Marketing. (2008). *Volunteer Tourism: A Global Analysis*. Barcelona: ATLAS.

Van Til, J. (1979) In Search of Volunteerism. *Volunteer Administration*, 12, 8–20.

Volunteer Action for Peace, (2011). (Çevrimiçi): <http://www.vap.org.uk/vap-s-work-in-the-uk/>, Erişim Tarihi: 29.12.2011.

Wearing, S. (2004). Examining Best Practice in Volunteer Tourism. R. Stebbins, ve M. Graham içinde, *Volunteering as Leisure/Leisure as Volunteering* (s. 209-223). Oxford: Wallingford.

Wearing, S. (2001). *Volunteer Tourism: Experiences that Make a Difference*. Wallingford: CABI Publishing.

Wearing, S. ve Grabowski, S. (2011). International Volunteer Tourism: One Mechanism for Development. *MIGRAÇÖES, Güz*, 145-165.

Wight, P. (1993). Eco Tourism: Ethics or Eco-Sell? *Journal of Tourism Research*, 13, 3-9

'dan aktaran Tomazos, K. ve Butler, R. (2009). Volunteer Tourism: The New Ecotourism? *Anatolia: An International Journal of Tourism and Hospitality Research*, 20 (1), 196-212.

Youth with a Mission, (2010). (Çevrimiçi): <http://www.ywam.org/>, Erişim Tarihi: 29.12.2011.